

Tietosuojailmoitus

Tieteellisen tutkimuksen
tietosuojailmoitus
22.6.2023

EU:n tietosuoja-asetus (EU 2016/69)
art. 12, 13, 14

1. Tutkimuksen nimi, luonne ja kesto

Tutkimuksen nimi: Päihdehuollon ja lastensuojelun rajapinnalla – saavatko päihteitä käyttävät nuoret tarvitsemaansa tukea? NUPPU-hanke

- Kertatutkimus
Seurantatutkimus

Tutkimuksen kesto: 1.9.2023–31.12.2025

Henkilötietojen käsittelyaika: 15 vuotta tutkimuksen tiedonkeruun alkamisesta lähtien eli 1.9.2023 -2038. Tietokanta hävitetään vasta, kun aineisto ja siihen liittyvät mahdolliset väitöskirjat on julkaistu.

2. Rekisterinpitäjä

Tampereen korkeakoulusäätiö sr

Y-tunnus 2844561-8
Kalevantie 4, 33100 Tampere
33014 Tampereen yliopisto
Yhteyshenkilö Professori, dosentti Katja Kuusisto
katja.kuusisto@tuni.fi

3. Yhteyshenkilö tutkimusrekisteriä koskevissa asioissa

Nimi Professori, dosentti Katja Kuusisto
Osoite Tampereen yliopisto, Kalevantie 5, Linna-rakennus huone 6093
Puhelinnumero +358 40 190 9846
Sähköpostiosoite katja.kuusisto@tuni.fi

4. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

dpo@tuni.fi

5. Tutkimuksen vastuullinen johtaja

Nimi professori, dosentti Katja Kuusisto
Osoite Tampereen yliopisto, Kalevantie 5, Linna-rakennus huone 6093
Puhelinnumero +358 40 190 9846
Sähköpostiosoite katja.kuusisto@tuni.fi

6. Tutkimuksen suorittajat

TreAdd-tutkimusryhmän tutkijat N.N sekä konsortioikumppaneiden (A-klinikkasäätiö ja Pirkanmaan sosiaalialan osaamiskeskus Pikassos Oy) tutkijat N.N. Hankejohtaja professori Katja Kuusisto.

7. Tutkimusrekisterin tietosisältö

Päihdehuollon ja lastensuojelun rajapinnalla - saavatko päihteitä käyttävät nuoret tarvitsemaansa tukea? -tutkimushanke (NUPPU) rakentuu viidestä erillisestä työpaketista (TP):

TP1: *Aiemman tutkimustiedon kartoitus nuorille suunnatuista päihdepalveluista*

TP2: *Asiantuntijatiedon laaja kartoitus*

TP3: *Nuorille suunnattujen päihdepalveluiden nykytila*

TP4: *Nuorille suunnattujen päihdepalveluiden kehittämistarpeet*

TP5: *Päihdehuollon ja lastensuojelun rajapinta rekisteriaineistojen valossa*

Tutkimusta koskeva rekisteri, jonka rekisterinpitäjänä toimii Tampereen yliopisto, sisältää tutkittavasta seuraavia henkilötietoja sekä arkaluonteisia henkilötietoja:

Yksilöintitiedot: Sähköisessä kyselyssä ja haastatteluissa tutkittavilta kerättäviä yksilöintitietoja ovat nimi, ääni, ikä ja sukupuoli. Työroolissa tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä kerätään lisäksi tieto alueesta (maakunta), jolla hän työskentelee.

Lastensuojelun sijaishuollon työntekijöille suunnatussa sähköisessä kyselyssä kerätään sekä laadullista että määrällistä tietoa päihdehuollon ja lastensuojelun palveluiden organisoinnista, asiakkaiden palvelutarpeista, käytännön työskentelyn keinoista ja resurssoinnista sekä työntekijöiden kompetenssiin liittyvistä seikoista.

Lastensuojelun sijaishuollon työntekijöiden haastatteluissa kerätään laadullista tietoa ammattilaisten käytössä olevista työmenetelmistä, palveluista ja niihin ohjaamisesta, moniammatillisesta yhteistyöstä, työhön liittyvistä kehittämistarpeista sekä työntekijöiden koetusta kompetenssista.

Politiikkatoimijoiden (esim. poliitikot; virkamiehet), päihdehuollon ja lastensuojelun organisaatioiden johdon (esim. hyvinvointialueet; yksityiset palveluntuottajat; valtion koulukodit) sekä muiden avainhenkilöiden (esim. lapsiasiavaltuutettu; eduskunnan oikeusasiamies; järjestötoimijat) haastatteluissa kerätään laadullista tietoa palvelujärjestelmätason kysymyksistä sekä siitä kontekstista ja niistä reunaehdoista, joissa käytännön työskentely tapahtuu.

Päihteitä käyttävien nuorten sekä lastensuojelun sijais- ja jälkihuollon asiakaslasten/nuorten ja vanhempien/huoltajien kokemuksista saadaan tietoa tutkimushaastatteluilla. Tutkimuksessa haastatellaan lastensuojelun jälkihuollon asiakkaana olevia 18-vuotta täyttäneitä nuoria retrospektiivisesti lastensuojelun sijaishuollon aikaisista kokemuksista sekä sijoitettujen nuorten vanhempia.

Tutkimushankkeessa henkilötietoja käsitellään seuraavien jo kerättyjen valmiiden aineistojen osalta aineistoja:

A-klinikkasäätiön kohtaavassa työssä vuonna 2022 kerätty nuorten kysely- ja haastatteluaineisto (N=29) sekä nuorten parissa töitä tekevien ammattilaisten kyselyaineistoa (N=75) (YKOL) (A-klinikkasäätiön tutkimuslupa saatu 27.11.2023). Näillä kartoitettiin aktiivisesti päihteitä käyttävien nuorten jo olemassa olevia ja hyväksi

koettuja tuki- ja toimintarakenteita sekä kohderyhmän palveluketjujen solmukohtia ja haasteita.

Pirkanmaan hyvinvointialueen kvantitatiivinen case-aineisto, joka koskee avohuumehoidon alle 25-vuotiaiden asiakkaiden palvelupolkuja ($N=23$). Aineisto edustaa luonnollista palvelutarpeisiin vastaavaa asiakassegmentointia, jossa huomio kiinnittyy erityisen tuen tarpeessa olevaan asiakasryhmään. Aineisto on Tampereen kaupungin "Kukaan ei putoa" -konseptin mukainen huumehoidon palvelumallin tuottama aineisto, joka mahdollistaa avohuumehoidon asiakkaiden palvelupolkujen tarkastelun. Aineisto koostuu viiden vuoden seuranta-aineistosta, joka mahdollistaa yksilöllisten palvelupolkujen tarkastelun ja yleisten johtopäätösten tekemisen.

Aineistojen käsittelyaika on 15 vuotta tutkimuksen tiedonkeruun alkamisesta lähtien eli 1.9.2023 -2038. Tietokanta hävitetään vasta, kun aineisto ja siihen liittyvät mahdolliset väitöskirjat on julkaistu.

8. Henkilötietojen tietolähteet

Tutkimusaineisto kerätään seuraavilla tavoilla ja seuraavia tietolähteitä käyttäen:

Kaikki tutkimustiedot kerätään

- tutkittavalta itseltään kyselylomakkeilla
- haastatteleamalla tutkimuksen kohderyhmään kuuluvia henkilöitä ja ryhmiä

Tutkimuksessa haastatellaan lastensuojelun sijais- ja jälkihuollossa työskenteleviä ammattilaisia, lastensuojelun sijais- ja jälkihuollon asiakkaina olevia nuoria (15 vuotta täyttäneitä) ja nuoria aikuisia sekä vanhempia/huoltajia sekä ylemmän johdon sekä poliittikatason toimijoita. Haastatteluihin osallistuminen on kaikille vapaaehtoista. Haastateltavien tiedot kerätään ilman yksilöiviä tunnisteita, eli tästä aineistosta ei muodostu henkilörekisteriä.

Tutkimusaineisto säilytetään siltä osin, kun se voidaan anonymisoida 15 vuotta, minkä jälkeen se hävitetään asianmukaisesti.

9. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Henkilötietoja käsitellään tutkimusaineistona tieteellisessä tutkimuksessa. Tämä tutkimus liittyy tutkimushankkeeseen: *Päihdehuollon ja lastensuojelun rajapinnalla – saavatko päihteitä käyttävät nuoret tarvitsemaansa tukea?* (NUPPU-hanke).

Tutkimushankkeella on Sosiaali- ja terveysministeriön myöntämä yliopistotasoisien sosiaalityön tutkimusrahoitus (SHL 1301/2014 60c§) ajalle 1.9.2023–31.12.2025. Valtionavustuksen projektinumero on VN/9695/2023. .

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia:

Suomessa sosiaalityöllä on vahva asema päihdehuollossa ja päihteitä ongelmallisesti käyttäviä ihmisiä kohdataan laajasti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Päihteitä ongelmallisesti käyttävät nuoret ovat keskeinen, mutta tutkimuksellisesti vähälle huomiolle jäänyt ryhmä. Tämän tutkimuksen sosiaalityön käytäntöihin kiinnittyvänä tavoitteena on selvittää palvelujärjestelmän tilaa päihdehuollon ja lastensuojelun rajapinnalla. Kysymme, saavatko päihteitä käyttävät nuoret ja heidän

perheensä tarvitsemaansa tukea? Tutkimus tarjoaa myös mahdollisuuden arvioida palveluiden kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia.

Tampereen yliopisto toimii rekisterinpitäjänä hankkeen aikana tutkimusryhmän toimesta keräämille aineistoille. THL, A-klinikkasäätiö, Pesäpuu Ry ja väitöskirjatutkija Heidi Rantanen toimivat rekisterinpitäjinä omille aineistoilleen. Rekisterinpitäjä määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot sekä vastaa tutkimuksen yhteydessä tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta.

10. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste: *EU:n yleinen tietosuoja-asetus, artikla 6 kohta 1 sekä tietosuojalaki 4 §:*

- Yleistä etua koskeva tehtävä/rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttö
- tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi
- tutkimusaineistojen ja kulttuuriperintöaineistojen arkistointi

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena on kansanterveyteen tieteelliseen tutkimukseen liittyvä yleinen etu EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (2016/679) art. 6(1)(e):n, 9(2)(i):n ja 9(2)(j):n nojalla.

Tutkija on arvioinut tutkimusaineiston käsittelyä ja tutkimuksen tarpeita. Yleinen etu on asianmukainen peruste henkilötietojen käsittelylle, koska tutkimus luonteeltaan edellyttää tutkimusaineiston eheyttä.

11. Arkaluonteiset henkilötiedot

- Tutkimuksessa ei käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja
- Tutkimuksessa käsitellään seuraavia arkaluonteisia henkilötietoja:
 - Rotu tai etninen alkuperä
 - Poliittiset mielipiteet
 - Uskonnollinen tai filosofinen vakaumus
 - Ammattiliiton jäsenyys
 - Geneettiset tiedot
 - Biometrinen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten
 - Terveystiedot
 - Luonnollisen henkilön seksuaalinen käyttäytyminen tai suuntautuminen

Tutkimuksessa käsitellään rikostuomiota tai rikkomuksia koskevia tietoja:

- Ei
- Kyllä

Arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

EU:n yleinen tietosuoja-asetus, artiklat 9 (erityiset henkilötietoryhmät) ja 10 (rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvät tiedot) sekä tietosuojalaki 6 ja 7 §:t

- Rekisteröidyn suostumus
- Käsittely koskee henkilötietoja, jotka rekisteröity on nimenomaisesti saattanut julkisiksi;
- Yleistä etua koskeva tieteellinen tai historiallinen tutkimus, tilastointi tai julkisen vallan käyttö

Käsittely on tarpeen yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia varten

12. Yhteistyöhankkeena tehtävän tutkimuksen osapuolet ja vastuunjako

Osatoteuttajia, joiden kanssa tehdään yhteistyösopimukset, ovat A-klinikkasäätiö sekä Pirkanmaan sosiaalialan osaamiskeskus Pikassos Oy.

A-klinikkasäätiö on voittoa tavoittelematon yleishyödyllinen päihdealan järjestö ja keskeinen kansallinen palveluntuottaja omistamansa A-klinikka Oy:n kautta. Toiminnan tavoitteena on vähentää päihdehaittoja ja muita psykososiaalisia ongelmia, jota tehtävää A-klinikkasäätiö toteuttaa harjoittamalla tutkimusta sekä kehittämällä päihde- ja mielenterveystyötä. Tutkimus- ja asiakastyössä syntyneitä aineistoja käytetään työpaketeissa 3–4. Keskeisenä palveluntuottajana A-klinikkasäätiöllä on vahva intressi nuorten päihdehoidon vajeiden tarkasteluun ja palvelupolkujen kehittämiseen. Osahankkeen johtajana toimii tiimipäällikkö, dosentti, YTT *Jouni Tourunen* (jouni.tourunen@a-klinikka.fi).

Pikassos on verkostollinen toimija ja sen erityinen rooli on koota eri toimijoita yhteen tutkimushankkeen alkuvaiheessa. Hankkeen aikana Pikassos edistää tutkimuksellista kehittämistyötä yhteistyöaluepohjaisesti (YTA-alue) ja tukee hyvinvointialueellisen TKKI-toimintamallin rakentumista ja kehittämistä. Pikassokselle luontaista on olla mukana yhteistyökumppaneiden hallinnoimissa hankkeissa, ja vastuut tässä hankkeessa ovat verkostojen luomisessa työpakettien 2–4 kohdalla. Osahankkeen johtajana toimii Pikassos Oy:n toimitusjohtaja, YTL *Tuula Tuominen* (tuula.tuominen@pikassos.fi).

13. Henkilötietojen siirto tai luovuttaminen tutkimusryhmän ulkopuolelle

Henkilötietoja ei luovuteta tietosuojaselosteessa mainittujen tahojen ulkopuolelle.

14. Henkilötietojen siirto tai luovuttaminen EU:n/ETA-alueen ulkopuolelle

Siirretäänkö rekisterin tietoja kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle:

Ei

Kyllä, mihin: -Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Kuvaus käytettävistä suojatoimista: -Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

15. Automatisoitu päätöksenteko

Automaattisia päätöksiä ei tehdä.

16. Rekisterin suojauksen periaatteet

Manuaalisen aineiston (esim. paperiaineisto) suojaaminen:

Lukitussa tilassa

Lukitussa kaapissa

Muuten, miten: Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Digitaalisen aineiston suojaaminen (esim. tietojärjestelmät ja laitteet):

käyttäjätunnus

salasana

kaksivaiheinen käyttäjän tunnistus (MFA)

- pääsynhallinta verkko-osoitteiden avulla (IP-osoitteet)
- käytön rekisteröinti (lokitietojen kerääminen)
- kulunvalvonta
- muu, mikä:

Suorien tunnistetietojen käsittely:

- Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa
- Aineisto on pseudonymisoitu
- Aineisto analysoidaan suoraan tunnistetiedoin, koska (peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiselle): -Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Tietojen suojaus tietojen siirroissa:

- tiedonsiirron salaus (kuvaile miten): Suojattu sähköposti.
- tiedoston salaus (kuvaile miten): Tiedostot säilytetään salatuissa kansioissa, joihin on rajoitettu pääsy vain tutkimusryhmän jäsenillä, jotka käsittelevät työssään kyseisiä tiedostoja. Pääsy kansioihin vaatii VPN-yhteyden ja kaksivaiheisen tunnistautumisen.
- muu, mikä: -Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Tutkimuksen yhteydessä kerätyt henkilötiedot säilytetään ja käsitellään pseudonymisoidussa muodossa, tarkoittaen, että ne yksilöidään numerosarjalla nimen sijaan. Lisäksi henkilötiedot pseudonymisoidaan siten, että niistä poistetaan kaikki yksilöivät tunnisteet.

Henkilötietoja sisältäviä fyysisiä ja sähköisiä aineistoja säilytetään lukituissa tiloissa, joihin on pääsy ainoastaan nimetyillä ja tehtäviensä vuoksi pääsyyn valtuutetuilla henkilöillä.

Tietokannat on suojattu käyttäjätunnuksella ja salasanalla. Tietoihin ja tietojärjestelmiin pääsevät käsiksi vain ne, joilla on tietyn aineiston käyttö lupa selkeästi määriteltyihin käyttötarkoituksiin. Muilla ei ole mahdollisuutta katsella, käsitellä, muuttaa tai poistaa tietoja.

Tietoja käsittelevät tutkimusryhmään kuuluvat henkilöt, jotka ovat sitoutuneet noudattamaan tutkimuksen toteuttamisessa tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön ohjeita sekä pitämään salassa kaikki tutkimuksessa käsiteltävät henkilötiedot.

Tutkimusryhmien käytettäväksi annetut tiedot eristetään selkeästi omaksi kokonaisuudekseen. Pääsyä aineistoon kontrolloidaan ja valvotaan muun muassa rajoittamalla käyttöoikeuksia vain sallituille henkilöille ja keräämällä lokitietoja henkilötietojen käsittelystä.

17. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

- Tutkimusrekisteri hävitetään
- Tutkimusrekisteri arkistoidaan anonymisoituna ilman tunnistetietoja
- Tutkimusrekisteri arkistoidaan tunnistetiedoin

Mihin aineisto arkistoidaan ja miten pitkäksi aikaa: Tutkimusaineisto arkistoidaan siltä osin, kun se voidaan anonymisoida, 15 vuodeksi tutkimuksen tiedonkeruun alkamisesta lähtien eli 1.9.2023 -2038. Tietokanta hävitetään vasta, kun aineisto ja siihen liittyvät mahdolliset väitöskirjat ja tieteelliset artikkelit on julkaistu.

18. Rekisteröidyn oikeudet ja niiden mahdollinen rajoittaminen

Rekisteröidyllä on, ellei tietosuojalainsäädännöstä muuta johdu:

1. **Oikeus saada informaatiota henkilötietojen käsittelystä, ellei laissa erikseen säädetty poikkeusta**
2. **Oikeus saada tutustua tietoihin**
3. **Oikeus oikaista tietoja**
4. **Oikeus rajoittaa tietojen käsittelyä**
5. **Henkilötietojen oikaisua tai käsittelyn rajoittamista koskeva ilmoitusvelvollisuus**
6. **Oikeus vastustaa tietojen käsittelyä**
7. **Oikeus olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi ilman lainmukaista perustetta**
 - Tämä voidaan mahdollistaa lainsäädännöllä, jossa vahvistetaan asianmukaiset toimenpiteet rekisteröityjen oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi
8. **Oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle**
 - Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkansa sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, jos hän katsoo, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Rekisteröidyllä on lisäksi oikeus käyttää hallinnollisia muutoksenhakukeinoja sekä muita oikeussuojakeinoja.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Käyntiosoite: Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki

Vaihde: 029 56 66700

Faksi: 029 56 66735

Sähköposti: tietosuoja@om.fi

Rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä koskevissa pyynnöissä noudatetaan rekisterinpitäjän tietopyyntöprosessia.

